

Världen ur Syds perspektiv

Intervju med Samir Amin

Den egyptiske ekonomen och författaren Samir Amin ger i följande intervju ett sydligt perspektiv på världen idag. Hans perspektiv är att den globala kapitalismen - monopolkapitalismen - närmar sig en allvarlig kris då den ekonomiska maktkoncentrationen koncentreras till allt färre aktörer (implosion) inom triaden, de ekonomiska naven USA, Europa och Japan med allierade. För att garantera triadens tillgång till naturresurser får Syd inte utvecklas. Triadens projekt för Syd är icke-utveckling. Det innebär att utmaningen inte kan rymmas inom ramen för detta system, inom ett försök att överskrida nyliberalism för att uppnå kapitalism med ett mänskligt ansikte, att ingå i god samhällsstyrning, fattigdomsbekämpning, demokratisering av det politiska livet, eftersom de är alla sätt att hantera utarmning som är resultatet av samma logik. Intervjun är gjord av Irene León, journalist från Ecuador.

Jag vill koncentrera denna intervju på tre olika frågor som är relaterade till varandra: din syn på världen och möjligheterna att förändra den, dina konceptuella och politiska förslag om implosion av kapitalismen och att avskärma sig från den, din analys av den globala kontexten, särskilt från Afrikas och Mellanösterns perspektiv. Vilken är din vision av världen, sett från Syd och från Syds perspektiv?

Att svara på denna fråga är på intet sätt lätt, men det är nödvändigt att dela upp temat i tre delar. För det första, låt oss tänka efter: Vilka är de viktiga avgörande egenskaperna i dagens kapitalism - inte kapitalismen i allmänhet men syftet med dagens kapitalism? Vad är egentligen nytt för den? Vad kännetecknar den? För det andra, låt oss fokusera på karaktären av den nuvarande krisen och som är mer än enbart en kris - jag definierar den som en implosion av det samtida kapitalistiska systemet. För det tredje, låt oss analysera: Vilka är de strategier för de dominerande reaktionära krafterna, i den imperialistiska triaden USA, Europa, Japan och deras reaktionära allierade i hela världen? har vi förstått detta kan vi uppskatta storleken på den utmaning som folken i Syd, i de framväxande länderna liksom i resten av Syd, konfronteras med.

Min teori om karaktären på det samtida kapitalistiska systemet - som jag mer blygsamt kommer att kalla en "hypotes" för den är öppet för debatt - är att vi har kommit in i ett nytt skede för monopolkapitalismen. Det är ett kvalitativt nytt stadium med hänsyn till graden av koncentration av kapital, numera koncentrerad till den grad att dagens monopolkapital kontrollerar allt.

En sak är säker, begreppet "monopolkapital" är inte nytt. Det myntades i slutet av 1800-talet och utvecklades under 1900-talet; men i början av 1970-talet och 1980-talet framträdde ett kvalitativt nytt steg. Innan dess existerade det men kontrollerade inte allt. I verkligheten finns det nu ingen kapitalistisk ekonomisk aktivitet som är självstyrande eller oberoende av monopolkapitalismen - den styr var och en av de kapitalistiska ekonomiska verksamheterna, även de som bevarar ett intryck av autonomi. Ett exempel bland många är jordbruket i de utvecklade kapitalistiska länderna, som styrs av monopol som ger utvalda frön, bekämpningsmedel, krediter och marknadskanaler

Detta är avgörande - det är en kvalitativ förändring som jag kallar "generellt monopol", det vill säga att monoopolet utsträcks över alla områden och har betydande materiella konsekvenser. För det första, borgerliga demo-

kratin har helt tillintetgjorts: om den tidigare var baserat på en vänster-höger motsättning - som motsvarade sociala allianser, mer eller mindre proletär, mer eller mindre borg-erlig, med olika idéer om politisk ekonomi - - är nu, till exempel, republikaner och demokrater i USA, Hollands nuvarande socialister och Sarkozys ström av högeranhängare i Frankrike, lika eller i det närmaste lika. Med andra ord, de är alla förenade i en konsensus styrd av monopolkapitalet.

Denna första konsekvensen är en förändring av det politiska livet. Demokrati, sålunda annullerad, har förvandlats till en fars, såsom det sett ut i primärvalen i USA. Generellt har monopolkapital mycket allvarliga konsekvenser. Det har förvandlat USA till en nation av "dårar." Det är allvarligt eftersom demokrati inte längre har någon möjlighet att komma till uttryck.

Den andra konsekvensen är att "generell kapitalism" är den objektiva grunden för framväxten av vad jag kallar "kollektiv imperialism" av triaden USA-Europa-Japan. Det är en punkt som jag kraftigt understryker, eftersom, även om det fortfarande är en hypotes, jag kan försvara den: det finns inga stora motsättningar mellan USA, Europa och Japan. Det finns en mindre konkurrens på det ekonomiska planet, men på politisk nivå råder anpassning till den politik som definierats av USA om vad världens politik bör vara. Det "internationella samfundet" kopierar USAs diskurs: under tre minuter framträder europeiska ambassadörer med några ytterligare stora demokrater såsom emiren av Qatar och kungen av Saudiarabien. Förenta Nationerna existerar egentligen inte då dess representation av stater är en karikatyr.

Denna grundläggande omvandling, monopolkapitalisms övergång till den "generella monopolkapitalismen", är förklaring till att dessa generella monopol är kapabla – genom kontroll av all ekonomisk verksamhet – att ta över en allt större andel av producerat mervärde i världen och omvandla den till den monopolistiska startplattan, den imperialistiska startplattan som är orsaken till ojämlikhet och tillväxtstagnation i länderna i Nord, däribland triaden USA-Europa-Japan.

Detta leder mig till den andra punkten: detta system är i kris. Eller snarare är det inte enbart en kris - *det är en implosion* i den meningen att detta system inte kan reproducera sig självt från sina egna fundament, med andra ord är det ett offer för sina egna inre motsägelser.

Detta system imploderar, inte för att det håller på att attackeras av människor, utan på grund av sin egen framgång. Dess framgång att ha lyckats påtvinga sig människor har resulterat i en svindlande tillväxt av ojämlikhet, vilket inte enbart är socialt skandalöst och oacceptabelt utan också ändå slutar med att det har accepterats, accepterats utan invändningar. Men orsaken till implosionen är det faktum att det inte kan reproducera sig från sina egna fundament.

Detta leder mig till den tredje dimensionen, som har att göra med de dominerande reaktionära krafternas strategi. När jag säger dominerande reaktionära krafter refererar jag till den imperialistiska triaden USA, Europa och Japan, generella monopolkapital i sällskap med alla reaktionära krafter runt om i världen, som i en eller annan form är grupperade i lokala hegemoniblock som upprätthåller och är del av den reaktionära globala dominansen. Dessa

reaktionära krafter är extremt många och oerhört olika från land till land.

De dominerande krafternas – den imperialistiska triadens - politiska strategi - det generella monopolkapitalet i den historiska, traditionella kollektiva imperialistiska triaden USA-Europa-Japan - definieras genom dess identifiering av fiender. För dem är fienden tillväxtländer - med andra ord, Kina. Resterande länder som Indien, Brasilien och andra är för dem bara delvis framväxande.

Varför Kina? Eftersom den kinesiska härskande klassen har ett projekt. Jag tänker inte gå in på detaljer om huruvida detta projekt är socialistiskt eller kapitalistiskt. Vad som är viktigt är att de har ett projekt. Deras projekt består i att inte godta diktat från triadens generellt finansialiserade monopolkapital som tilltvingat sig sina fördelar: kontroll över teknologi, kontroll över tillgång till planetens naturresurser, kontroll över massmedia, propaganda osv, kontroll av det globala integrerade monetära och finansiella systemet, kontroll över massförstörelsevapen. Kina har kommit att utmana denna ordning, utan att göra något väsen.

Kina är inte bara en underleverantör. Det finns sektorer i Kina som fungerar som underleverantörer, som tillverkar och säljer billiga leksaker av dålig kvalitet, enbart för att kineserna behöver komma över utländsk valuta och underleverantörsverksamhet är ett enkelt sätt att göra så. Men det är inte vad Kina handlar om. Vad som kännetecknar Kina är dess utveckling och snabba absorption av högteknologi, dess egen utveckling och reproduktion. Kina är inte längre världens verkstad som vissa påstår. Det är inte "Made in China" utan "Made by China." Detta är nu möjligt inte enbart för att de gjorde en revolution: socialism byggde paradoxalt den väg som möjliggjorde att utöva en viss form av kapitalism.

Jag menar att utanför Kina är resten av tillväxtländer sekundära. Om jag var tvungen att rangordna dem skulle jag säga att Kina växer med 100%, Brasilien med 30% och övriga med 20%. De andra tillväxtländerna är i jämförelse med Kina underleverantörer: de gör stora affärer som underleverantörer eftersom det finns en marginal för förhandlingar, på grund av överensstämmelse mellan triadens generella finansialiserade monopolkapital och tillväxtländer som Indien, Brasilien och så vidare. Men så är det inte med Kina.

Det är därför som ett krig mot Kina har kommit att bli del av triadens strategi. Redan för 20 år sedan fanns det amerikaner som förespråkade idén att förklara krig mot Kina innan det skulle vara för sent.

Kineserna har varit framgångsrika, och därför har deras utrikespolitik varit så fredlig. Nåväl, nu kommer Ryssland för att ansluta sig till kineserna i kategorin verkliga tillväxtländer. Vi ser att Putin föreslår modernisering av de ryska väpnade styrkorna, han planerar att återskapa Sovjettidens flotta, som en gång utgjorde en verklig motvikt till den militära makten i USA. Detta är viktigt. Här talar jag inte om huruvida Putin är en demokrat, eller huruvida hans perspektiv är socialistiskt eller inte, det handlar inte om detta, men om möjligheten att motverka triadens makt.

Resten av världen, resten av Syd, oss alla - ecuadorerna, egyptierna och många andra - räknas inte. Våra länder intresserar kollektiv monopolkapitalism av en och endast en anledning: tillgången till våra naturresurser, eftersom monopolkapitalet inte kan reproducera sig utan att

kontrolla och slösa med hela planetens naturresurser. Detta är det enda som intresserar monopolkapitalet.

För att garantera exklusiv tillgång till naturresurser måste imperialister se till att våra länder inte utvecklas. Därav “tras-utveckling” (lumpen-development), som definierades av Andre Gunder Frank. Frank diskuterade det i annan tid men jag lånar begreppet här för att tillämpa det i nya förhållanden, för att beskriva hur det enda projekt som imperialismen har för oss är icke-utveckling. Utveckling av anomali - oljerik utarmning, falsk tillväxt driven av gas, timmer, eller vad som helst, för att få tillgång till naturresurser - det är det som kommer att implodera eftersom det har blivit moraliskt oacceptabelt. Människor accepterar inte detta längre.

Följaktligen implosioner. De första vågorna har sitt ursprung i Latinamerika, och det är ingen tillfällighet att de skedde i randländer som Bolivia, Ecuador och Venezuela. Det är ingen tillfällighet. Därefter, den arabiska våren. Vi får se andra vågor i Nepal och andra länder för det är inte bara något som skulle hända i ett särskilt område.

För de människor som är huvudpersonerna i detta är utmaningen enorm. Det innebär att utmaningen inte kan rymmas inom ramen för detta system, inom ett försök att överskrida nyliberalism för att uppnå kapitalism med ett mänskligt ansikte, att ingå i god samhällsstyrning, fattigdomsbekämpning, demokratisering av det politiska livet osv, eftersom de är alla sätt att hantera utarmning som är resultatet av samma logik.

Mina slutsatser - från en position som främst fokuserat på den arabiska världen - är att detta inte bara är en konjunktur utan snarare ett historiskt ögonblick, ett för människor stort ögonblick. Jag talar om revolution. Fast jag vill inte missbruka denna term, det finns objektiva förutsättningar för att bygga breda alternativ, anti-kapitalistiska sociala block. Det finns en kontext för djärvhet, att föreslå en radikal väg.

* * *

Artikeln har tidigare varit publicerad i Monthly Review MR Zine (20.06.12) med rubriken “The World Seen from the South”,
<http://mrzine.monthlyreview.org/2012/amin200612.html>

Artikeln publiceras i svensk översättning med tillstånd av Samir Amin och Monthly Review.

Samir Amin är en inflytelserik egyptisk ekonom bosatt i Dakar, Senegal. Amin har varit ledare för FN:s African Institute for Economic Development and Planning och Third World Center, som båda har huvudkontor i Dakar. Han är författare till mer än 30 böcker.